

KEMENES GÉFIN LÁSZLÓ

A SZEMÉTTÉLEP

*Nihil igitur mors est ad nos neque pertinet hilum,
quandoquidem natura animi mortalis habetur.*

*In memoriam T. S. Eliot, Ezra Pound,
Weöres Sándor, Vas István e gli altri migliori fabbri*

II. Játzsma a mozisötétben

- Ha az arc szemérmes, akkor gyenge (vékony) bőr fedí,
Nem kell rá L'Oréal, Estée Lauder, Max Factor trutyimókot rápakolni,
Sem kendőzni, zsíros krémekkel, szemfestékkal, púderrel meg rúzzsal elrontani,
Talán lehet vajmi természetes finom kencét kicsinyeg reákengetni,
5. Mert úgy mutatkozik meg a színek változása, néha piros, hol meg fehér,
Hol pedig halovány pirulás borítja el, mint a nyári kertben nyíló rózsákat,
Hiszen a hölgy mint szépséges Szemirámisz fekszik nyugágyában,
A szellő játszadozik hajával, mely nem hullámos sajna, csak lóg kócosan,
Amikor csenget a postás, és egy hosszúkás csomagot nyújt át,
- 10 Jaj, mi lehet benne, csak nem? A francba, két azaz kettő darab kígyóuborka,
Külön-külön fényes celofánpapírba gondosan becsavarva.
A drága hölgy először kissé puff ugyan, aztán meglátja a feladó nevét,
Elmosolyintja magát, érti, hogy nem valami gézengúz cikizik vele, sőt!
15. Na jó, ha uborka-szezon még nincs, egy pár délceg ubinak csak lehet örülni,
Pláne, ha szív küldi szívnek, mint az a távoli udvarló nékie áhítottjának!
De csak nem salátába? Egyik pompásabb, mint a másik, hegyezettsege,
Nyaka, karcsú hengeres teste, héjfelszíne redőzött, egyike szemölcsös,
Másika finoman tüskés, érettek, frissek, ütődéstől mentes mindkettejük,
- 20 Most mi legyen? Bár egyedül van, gyorsan körbepillant mégis,
Egyik után méricskéli a másikat, átfogja keresztben a vékonyabbikát,
Abból azért mégis ángyomasszony pempőt kever majd estvéli bekenésre,
Üde hamvatag bőrét még üdébbé selymesebbé varázsolandó ki tudja mire,
Ám a lepasszentosabbat megsimogatja, párnás hüvelyk- s mutatóujját
- 25 Annak jáspis nyaka köré fonja, le-fel huzigálja, szorítja, el-elengedi,
Hogy a játékba belepirul, mintha nedvedzenék már pendelye alatt
Hüvelyének két rózsálló szirmos ajaka, s szotty! bent van a mohócska lyukban,
Sikkant is hozzá kicsikét, hát nem szebbjobb így büszke-beregi módin,
Mít? annak a vén kandurnak adja mézesbödönét, ki nyalná fenékgig? B-r-r-r!
- 30 Mégsem sikerül kéjesen nyújtózni utána, mert elmaradt a kék (máskor is elmaradozgat)
Plusz az MP3 lejátszóból Marlis Petersen? Diana Damrau? Elina Garanča?
hallod a csaloganyán édes dalát (les oiseaux dans la charmillé) helyett
Zách Klára sikolyai szólnak
Csak előttük nem helyettük Kázmér bűgő bugató keserve zeng:
- 35 *Királyasszon néném az egekre kérném
Azt a rózsát piros Klára rózsás kis ízéjét*

*Haj be szeretném én a hideg ráz érte
Rozumiesz? Musisz mi pomóc aby ja posiąć !!*

- Klára keres králnéi olvasót de nem talál csak álló hercegi farkat a szófán
40 Szegény Klára szűzhártyája átszakadt
Caróberti agarászott ezalatt
Piastr királyné hímző voltál
Órzi míved sok szép oltár
Kerítőnő lett belőled
45 Öcsédé lett Klára tőled
Ő meg a bakóé Csiborc nemtelen Jankó uram mancsa közé
mer Anzso kerált importáni kölle ugyebár
de hóhért nem vaót abbó még Etilközbű annyi mint a köles
Kozel fiam te Petur te, aggy mán ide valymi gyócsot
50 mer eevérzik ez a kurva (nova sed prima)
Úgy csinájuk mint Zebegénybe Cili boszorkával
orrát le, mindkét ojkát előre, nyóc ujját is, a hüvelyk maradhat, így a kerálné
oszt nyissz! azzal az új micsodával ogló polák vagy burkusi invenc
a foga is kilássék amikor kátozza majd a magáét országszerte
55 MIND ÍGY JÁR KI KERÁL ELLEN, ninda hogy összefosta magát
penig béadtam vón neki mielétt a lúra kötözzük, *kurwa*

- Ha már lú, legyen vasderes, a daliás főúr is azon hajkurászta először
nyeregbül a selmeci hentes szépséges özvegyét
60 majd paripáról pattanván be a vetésbe, hevesen tépi le róla
főkötőjét, kendőjét, mellszorítóját, kötényt, övét (bugyi? akkor? quod est hoc?)
*Aber geehrte Herr, ich bin Frau Sommer naccságos uram, az Hanzi özvegye,
wenn Ihr Knecht vagy micsodája még szegin uramnál azt a bornyút
istenem segíts díeses Kalb zum halben Preis kaufte Hilfe! Hilfe! Mekkora...*
65 csakhogy megzavarják mekkora mekkora azért síkíta az hülye
kurvája mert hogy szűk vala nékie Herr Herr nyögdciséletgi *langsamer bitte*
Ihr... Ding... ist so Groß und Hart, diese Blauen Adern mein Gott
herausragen Hanzi szegény vala jó hentes és tutta miként de ez... megzavarták
nemde, midőn a zólyomi meg máshovai békés polgárok
70 feleségeit-leányait erőszakkal is kényszergeti hódolásra
MIRE MÉG ÓKELME A FELSÉGNEK PANASZT... ésmeg a zólyomi bírónak:
hogy én néminemő asszonyállatot szabad utában nemcsak megfertőztettem
hanem még ugyan megfosztottam volna
hazuttak tisztességemben praktikáló ároló kurvájok és beste kurvafiajok
75 *mert sem rapina sem violentum adulterium soha nem bizonyosodott*
mert ha feleségek jámbor, miért féltik, ha tudja hogy aranyat rozsdá nem fog
ha pedig nem az, miért őrzik, holott tudják, hogy az Filelfus gyűrűje nélkül
meg nem oltalmazhatják
te szép fülemile / zöld ágakkal közibe / mondod el énekedet
80 de viszont az ellen / az én veszett fejem / mond keserves verseket
de a fülemüle szava énekét nem mondja mert nem vajmi mítikus csalitban
faragott képen megábrázolt Filoméla hanem a való vetésbe veszett csalogány
és nem elszállt hanem addig verték a talpát míg a talp elnémult à la Babinski
és ott lóg kötéllel szép nyakában
85 30 percen keresztül a halál beállta után
az börtön udvarán
28. junii 1957
„Nincs jó kedvem ma. Tépett vagyok. Hazudós. Belül. Kívül kacag. Nem ez kell. Úszni. Nem
érezek semmit. Utrechtbe, előadásra. Aztán vissza, nem ide, igen Beregszászba.
90 Csak ne fárasz, jaj, azt ne.” Pedig láthatod javulok,

A film alatt csak egyszer jött rám mozi-roham

„Fáj a fejem, s ha nem is mondom ki, NEM KELLESZ vacsorázgatás okés, de ennyi, jaj”

Igen, mikor Cellből elindultam, jaj

„ez most miféle vicc? tenyérbe-csók, rendben”

95 azt a Möricz-fordítást Érted, Miattad, Hozzád, Neked, Feléd, sosem írsz igazán

„Szeretlek én, tudod te de aztán mit tudsz? Tudod hol van Sárosoroszi?

arrafelé mi mások vagyunk, úgy-ahogy kitartok melletted,

csak itt a sötétben ne, meg sehol se, intim szféra, utállak igazából...”

Beleszuszkoltál egy apa-nagyapa figura kényszerzubbonyába míg egy rendes nagyapa...

100 míg én rendetlen virtuális marha ha a moziban könyököm éppen csak hozzád ér

már elugrasz három székkal odébb vagy tuti hogy ugranál...

„BUÉK, visszajöttem, mikor mozizunk?”

Na de akkor mi ez? kérdeztem Clara-Linda Bagert, aki ott volt vele többször is a híres

táborokban. *Denne kvinde har is* (igazából azt kérdeztem volna: a puncijában de CLB

105 szigorú hölgy így aztán): *mellem hendes lår?* Jégkisasszony? Buzilány?

Nej nej rázta szőkefürtös skandi fejét *Hun er en hykler, en løgner, og en drille*

hun gjorde alt sammen med alle, bare ikke med dig, ha-ha,

det er DIN skyld, du stakkel... igen, már mondtam, én marha, s maradok is az...

Amikor anyát nyugdíjazták '57-ben, én meg felkerültem Pestre, bérelszámoló lettem a MÁV-

110 nál, nem volt élet, nem volt halál, nem volt semmi. A Péntek Kari hentesboltjában egy csonttá

aszott sertésoldalas lógott a kampón. Minden hétvégén hazautaztam, de nem volt igazán

értelme, anya csak Arthurt siratta. *O én ézes urodumeggyen-egy fiodum.* Anya 1899-ben

született Ságón, nagyapám 1915-ben tüdővészben meghalt, 10 élő gyereket hagyott maga után,

115 akik közül a legkisebb 3 hetes volt. Beteges, idegbénulásban szenvedő nagyanyám mellett

anyára hárult a nagy család neveltetésének minden súlyos gondja. Nagyanyám nyugdíja kevés

volt, ezért anya két nagynénémmel együtt napszámos munkát vállalt a Wittmann-

téglagyárban, ahol a legnehezebb férfimunkát végezték. 1917-ben anya a celli Porkoláb

ügvédi irodában kapott alkalmazást, majd 1920-ban a járásbírószághoz vették fel betétmásoló

díjnokként. Anya pár év múlva rendes állományba került, ahol 37 éven át becsülettel

120 dolgozott, 1957. február 28-ig, amikor is kora miatt nyugdíjazták. *Nem a kora miatt, hanem*

mert Arthur a Forradalom alatt elszavalta a... meg beválasztották... meg Győrbe október 30-

án... Na mindegy, csak 1936-ban ment férjhez dr. Pálóczi Kemenes Géfin Iván járásbírói

főtisztviselőhöz, a házasságból két gyermek született, az Arthur 1937. augusztus 6-án, én

pedig 1939. július 2-án. Apa 1943-ban agyvérzésben meghalt, így anya özvegyen sok gond és

125 *munka és csaló-lopós dajkák és cselédányok közepette nevelt bennünket. Arthur 1956-ban, én*

1957-ben érettségiztem, anya mélyen vallásos volt, elment a húsvéti körmenetre is, pedig az

Őry járásbíró kérlette, maradjon otthon, de ő nem. Ott volt még a szombathelyi Gyuri bátyánk

pápai prelátus árnyéka, így aztán Arthurt természetesen nem vették fel az ELTÉ-re, pedig az

Ilona elszökött vele a felvételi vizsgára. Anya szerint nem a forradalomban vállalt szerepe,

130 *hanem Ilona miatt disszidált. Ezt írta Johanna keresztanyámnak Szombathelyre 1960*

májusában: „Tudod, Arthurom egyetlen életcélja a tanulás volt. Aztán jött az a lány az életébe,

osztálytársa volt, aki nem tágított mellőle. Elérkezett 1956 októberre, amikor a lány

alkalmasnak találta a helyzetet arra, hogy céljait megvalósítsa, s biztos az ő rábeszélésére

szerencsétlen fiam 1956 októberében (sic: s nem november 12-én, nem miután a Sóghegyen

135 *bújkált, mert várta a letartóztatást) szó nélkül itthagytam és külföldre ment a lánnyal együtt,*

akit ott künn gyerekéssel és gyerekkorban feleségül vett. Jól tudod Johannám, azóta is

szenvedjük mindnyájan ezt az örületes lépést, egy pillanatig sem tudok megnyugodni fiam

sorsa miatt, s neki is minden vágya (nem mutattam legutóbbi levelét?), hogy hazájába

visszajöhessen.” Stb. Én meg vagyok mi? „szegény lánya”, ahogy mindenki előtt titulál,

140 *nincs senkim, eljött egy fiú látogatóba, anya már az első korty tea után nekitámadt, hogy*

reméli, „komoly szándékai” vannak a lányával, persze a fiú (Pali) azóta felém se néz.

Fontosabb volt a szombathelyi KÖJÁL-nál elintézni, hogy Johanna (Janka) néném holttestét

exhumálják és földi maradványait a celli családi sírboltba elhelyezzék. Tudod lányom nagyon

vigyázz magadra, az Ily mondta a Janka nem volt meddő, szépség ide vagy oda, az a gróf

- 145 *Párizsban felcsinálta, így az Ily, a grófné akinek a Janka vagy 20 évig komornája volt, na az is fűvel-fával, még szerecsennel is, végül a gróf beleugrott a jeges Dunába. Azért persze továbbra is hazajárok Pestről, a Péntek Kari látja a húst a szatyorban, anya korhol de azért hálás is, csak valahogy a nap végén nem tudok neki jóéjszakát kívánni...*

Jegyzetek A szemétteléhez

■ A szöveg T.S. Eliot *The Waste Land* című verséhez való kapcsolatának ismertetését lásd *Korunk* 2018. januári számában, 34–38.

II. Játzsma mozisötétben

1. sor. Vö. Gyöngyösi István: *Márssal társalkodó Murányi Vénus* (Balassi Kiadó, Bp., gondozta, jegyzetek Jankovics József, Nyerges Judit, 1998). II. 135.

7. i.m. II. 143. és kk.

10. lásd i.m. 119. és kk. Wesselényi Ferenc „mesterséges találmánya” szerelmes levele mellé:

Egy iszák uborkát azért hamar szedet,
Tudván, hogy Murányban az még újság lehet,
Mert későbbben virrad ott az szép kikelet,
Az mosolygó nyár is nem idején nevet....

31. Marlis Petersen (1968–) német koloratúrszoprán

Diana Damrau (1971–) német koloratúrszoprán

Elīna Garanča (1976–) lett mezzoszoprán

32. Lásd Joseph Haydn: *Nachtigallen Kanon*. Az eredeti német szöveg „Alles schweiget, / Nachtigallen Locken mit süßen Melodien, Tränen ins Auge, Schwermut ins Herz”, stb. kevésbé érzélgős, mint a magyar átköltés.

les oiseaux dans la charmille: lásd Offenbach, *Les contes d'Hoffmann*. Olympia (a bábu) áriája az egész szövegrész szempontjából különleges fontossággal bír.

33. Zách Klára (?–1330), Zách, Záh Felicián (1260?–1330) nógrádi főúr leánya. Vázlatos, ám hiányos történetét, az apa által Károly Róbert király és családja ellen elkövetett merényletet lásd *Képes Krónika* 1526–1543. A *Krónika* szerzője (Kálti Márk?) „a békeháborító és konkolyhintő ördög” (sic!) sugalmazását véli Zách tette mögött, más történetírók szerint viszont nem a gonosz felelős Zách Felicián tettéért, hanem azért bősztél volna fel, (1) mert a király nem bízott benne többé, s birtokaitól meg akarta fosztani, valamint (2) (ez a leggyengébb feltételezés) mert egyéb kiábrándult oligarchák szervezte összeesküvés részeseként tört a királyra s családjára. A *Képes Krónika* szerzője és sok más követője feltűnően hallgat arról a királygyilkosság szándékát valójában kiváltó okról, melyet a „régí hegedősök” mellett modern történészek is felvetettek, lásd pl. Szalay-Barótinál: miután Zách Csák Mátétól átpartolt a királyhoz, az őt bizalmába fogadta, s „lányát, a szép Klárát a királyné fölvette udvarhölgyei közé. Történt egyszer – így beszéli a hagyomány – hogy Kázmér lengyel herceg, Károly király harmadik nejének, Erzsébet királynénak öccse, néjénél Visegrádon mulatván, a szép Klára iránt bűnös szerelemre gyulladt. Meg is ejté az ártatlan leányt, még pedig a királyné hozzájárulásával, a ki Klárát öccse kezére játszá. *Záh /sic/ megéértvén leánya gyalázatát. minthogy a csábító herceg időközben elillant, a királyi családon akart bosszút állni*” (kiemelés KGL), Szalay József, Baróti Lajos: *A magyar nemzet története* (Wodianer, Bp., 1896) II 25, lásd még uo. 26. Arany János is erre a minden másnál meggyőzőbb „hagyomány”-ra alapozta *Zács Klára* című balladáját. (A *Zách* név *Zács*-ra változtatása Arany hibás „újítása”, mely utána terjedt el.) Az a tény is tisztázatlan, hogy noha a királyi bosszú célja a Zách-család harmadízigleni kiirtása volt, s Felicián fia, idősebb lánya, veje lefejeztetnek, miért Klárát éri mégis a legelborzasztóbb büntetés, miszerint (áll a *Krónikában*): „Klára nevű gyönyörű szűz (sic!) leányát is a

- királyi udvarból kivonszolják, s orrát és ajkait oly csúful levagdálván, hogy csak a fogai látszottak, s két kezéről nyolcz ujját levágván, hogy csak a két hüvelyke maradt, lóháton félholtan több város utczáin meghurcolják és a szerencsétlent ezen szavakat kiáltani kényszerítik: Ilyen büntetéssel lakoljon, aki a királyhoz hűtelen”. Hacsak nem a királyné akarja ily (becstelen) módon megcáfolni s megtorolni öccse büntetését, mintha nem az, hanem Klára lett volna a csábító.
34. Kázmér: lásd fent, később III. Kázmér (Kazimierz, 1310–1370) lengyel király
35. Vö. Arany, *Zács Klára*, 5. sor és kk.
38. *Rozumiesz?* etc. Lásd Paweł Jasienica, *Polska Piastów* (Zakład Narodowy, Wrocław-Warszawa, 1961) 269 és kk.
40. Piast: Erzsébet királyné (Elżbieta) a Piast dinasztiából származó Władysław Łokietek (a.m. „rőfnyi”, magyarán tőpszli), lánya volt, aki 1310-ben Károly Róbert 2. felesége lett.
41. Caróberti: Caroberto volt Károly Róbert csak a családon belül használt beceneve. Sem a király, sem udvara nem tudott magyarul. Lásd Rokay Péter: *A magyar nyelv ismerte az Anjou-korban* (Szarvas Gábor Nyelvművelő Egyesület, d.n.)
58. daliás főúr: Gyarmathy Balassa (Balassi) Bálint. Az ő „dolgát” Sommer János selmeci hentes özvegyével 1583 májusában lásd *Századok* 1901. 914, 915.
60. hevesen tépi le róla: „A lovag (B.B.) karjaiba kapva hevesen tépi le róla főkötőjét, kendőjét, mellszorítóját, kötényét, kontyát...” (i.m. 914.) Vö: „A korosabb (értsd: 25 év fölötti) nők vászonból készült alsó ingöket, mely számtalan ráncba van szedve, keskeny szalaggal kötik meg; felső ingök, mely ujjas vagy rekli forma, félkönyökig takarja el karukat... Vannak még olyanok is, kik szoknyájukhoz varrott ujjast, vagyis egész kabátot viselnek, mit hámmódra akasztanak nyakukba, emléiknél fűzve össze. Németi módra készült ú.n. *brusthaltert* senki fia asszonya, nemhogy lánya nem hord, hírből sem ösmeri, ha hallana felőle, kinevetné. A *bugyogó nadrág* hallatán pedig minden asszony s leány vagy fejét rázná, vagy elpirulna, mert azon s hasonló ruhánemű csak a férfiakat illeti meg.” (Uszkay Mihály: *Tiszaháti népélet Bereg megyében*. In: S. Benedek András: „*Itt élnek, halnod kell...*” *Kárpátaljai honismereti olvasókönyv* (Intermix Kiadó, Ungvár, 1994) 78–79.
64. csakhogy megzavarják: „már-már leteperi az útszéli szántóföldre, a mikor más utasok jönnek, az asszony segítségére sietnek, a lovag pedig lóra pattan és tovavágtat” (i.m. 915). Lásd még másképpen: „Mert ő (B.B.) a szegény özvegyről pólyát, fejkötőt, hajfonatot, övet, erszényt leszakított, és a mezőn lovon ülve fel s alá hajszolta, és végre a lóról leszállva őt a gabonába vetette, s ha az ő szolgája két más személlyel együtt nem mentette volna meg, kényét rajta kitölthette volna...” („29. *A selmeci tanács követi utasítása Sommerné dolgában*” (Fordítás németből), Balassi Bálint *Összes versei, Szép Magyar Comoediája és levelezése* (Szépirodalmi, Bp., 1968, szerk. Eckhardt Sándor), 252. o. Lásd még „30. *Barbaryth György zólyomi főispán a selmeci bíróhoz és tanáchoz B.B. dolgában,*” i.m. 252–253.
70. feleségeit-leányait: lásd fent, 253.
- 71–77. *hogy én néminemő...*: lásd 42. *Balassa Bálint uram felelete a zólyomi bíró és tanács ellen, arról az mint az Fejedelem előtt ez napokban bevádoltatott volna írások által*, i.m. 265, 266.
77. Filelfus gyűrűje, a.m. *cunnus*, lásd Poggio Bracciolini (1380–1459) anekdota-gyűjteményét (*Facietarium Libri*, 133) s annak változatait, amelyek valamelyikét B.B. is olvashatta. Arról, hogy B.B. a történet leghíresebb verzióját François Rabelais *Gargantua et Pantagruel* című művében (1533) ismerhette-e (III. könyv, 28. fejezet, „L’anneau de Hans Cervel”), a jelen sorok írójának nincs tudomása.
- 78–79. te szép fülemile: lásd B.B.: *Altera inventio: az fülemilének szól*. i.m. 75.
- 80–81: nem vajmi mítikus csalitban: vö *WL*, 98–103. Lásd Ovidius: *Mertamorphoses*. VI. (TSE jegyzete). Lásd Tóth Ilona, *A szeméttelap I.*
82. és kk. és nem elszállt: lásd Kiss Réka – M. Kiss Sándor: *A csalogány elszállt: Tóth Ilona tragikuma* (Kairosz, Bp., 2007.)

83. a talp elnémult à la Babinski: a talp nem működik Babinski-reflexszel, mert az idegek kóros elváltozás vagy gumibottal történt verés hatására megszűntek reagálni. Lásd Jobbágyi Gábor: *A néma talp 1-3*, Magyar Szemle új folyam XXVII. különösen 2. rész, 1-2. szám. Lásd még uő. *Ténymegállapítás: mindkét oldalt néma talp*. Magyar Nemzet 2002. február 5.

112. ó én ézes...: *Ómagyar Mária siralom*.

